

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Praktické otázky derivativní žaloby společníka společnosti s ručením omezeným proti jednateři

Ustanovením, jehož cílem je posílit postavení společnosti s ručením omezením vůči jejím statutárním orgánům (jednomu či více jednatelům - § 133 odst. 1 ObchZ), jež nejednají v jejím zájmu, je § 131a zákona č. [513/1991](#) Sb., Obchodní zákoník, v platném znění (ObchZ).

Ustanovením, jehož cílem je posílit postavení společnosti s ručením omezením vůči jejím statutárním orgánům (jednomu či více jednatelům - § 133 odst. 1 ObchZ), jež nejednají v jejím zájmu, je § 131a zákona č. [513/1991](#) Sb., Obchodní zákoník, v platném znění (ObchZ). Podle tohoto ustanovení, které do ObchZ přinesla novelizace zákonem č. [94/1996](#) Sb., je každý společník oprávněn podat jménem společnosti žalobu o náhradu škody proti jednateři, který odpovídá společnosti za škodu, kterou jí způsobil. Jiná osoba, než společník, který žalobu podal, nebo osoba jím zmocněná, nemůže v řízení činit úkony za společnost nebo jejím jménem. Cílem tohoto článku bude zaměřit se na praktické dopady této úpravy, která, jak se zdá není ještě příliš ověřena praxí.

I. Pelikánová ve svém komentáři z roku 1996 uvádí, že ustanovení § 131a ObchZ nás o krok přiblížilo k právním řádům vyspělých států, protože se jedná o instituci, která je známa jak právu kontinentální Evropy, tak právu angloamerickému; nazývána bývá "žaloba ut singuli" nebo "derivative action". K její charakteristice dodává: "V případě, kde lze očekávat, že řídicí orgány společnosti nebudou řádně fungovat, umožňuje nyní zákonodárce, aby společník podal jménem společnosti žalobu sám. Jedná se tedy o zvláštní úpravu jednateřského oprávnění, které je v tomto případě přiznáno výjimečně i každému společníkovi." Komentář J. Dědiče k ObchZ (z roku 1997) doplňuje, že společník „nepodává žalobu jménem svým, ale jedná za společnost jako její zákonný zástupce“ podle příslušných ustanovení zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (OSŘ).

Tímto ustanovením je jeho § 21 odst. 2, který stanoví, že obvyklá pravidla jednání za právnickou osobu se nepoužijí, stanoví-li OSŘ nebo zvláštní zákon, že za právnickou osobu jedná jiné osoby. Poznámka pod čarou potom vede právě § 131a ObchZ. Aby oprávnění společníka podat žalobu jménem společnosti podle § 131a platně vzniklo, je třeba v souladu s § 21 odst. 5 OSŘ prokázat, že společník opravdu je společníkem dané společnosti (což je možné především výpisem z Obchodního rejstříku).

Pokud by mělo být shrnuto doposavad řečené, společník je při podání žaloby jménem společnosti podle § 131a ObchZ zástupcem společnosti ze zákona, přičemž jedná jejím jménem a na její účet. Jeho oprávnění je pro celé řízení, tj. nejen k podání žaloby, ale i např. opravných prostředků. Těmto závěrům odpovídá nejen jazykové znění § 131a ObchZ, ale shodují se na něm v podstatě všechny relevantní autority působící na poli obchodního práva (K. Eliáš, J. Dědič, I. Pelikánová).

Opodstatněným se však zdá tvrzení, že v podstatě žádná pozornost nebyla věnována otázce, jak vyřešit poplatkovou povinnost při podání této žaloby.

Z oprávnění podat žalobu jménem společnosti plyne, že poplatková povinnost musí stíhat společnost, jejímž jménem je žaloba na jednatele podávána. Otázky poplatkové povinnosti upravuje zákon č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, v platném znění. V prvé řadě je z něj zřejmé, že v tomto případě společnost od zaplacení poplatku není osvobozena. Jak tedy bude vypadat uhrazení soudního

poplatku v praxi?

Poté, co společník podá žalobu jménem společnosti, soud zřejmě vyzve společnost k úhradě soudního poplatku. Následně bude záležet na konkrétním uspořádání jednání za společnost, tj. zda má či nemá více jednatelů, zda jsou oprávněni jednat samostatně atp. V ideálním případě bude na základě jednání některého z jednatelů soudní poplatek společnosti uhrazen. Uvažujme však, že společnost má pouze jednoho jednatele, na něhož je podávána žaloba. Není přitom pravděpodobné, že by jednatel dobrovolně poplatek jménem společnosti uhradil, a zdá se tedy, že má v ruce efektivní možnost, jak uplatnění žaloby proti své osobě bránit.

Společník, kterému coby osobě uvedené v záhlaví žaloby (bude tam figurovat jako osoba jednající za společnost) soud výzvu také doručí, má zcela určitě možnost dostavit se s výzvou soudu do banky, kde má společnost účet, předložit výpis z obchodního rejstříku a poukázat na příslušná ustanovení zákona (tj. § 131a ObchZ a § 21 odst. 2 OSŘ) s tím, aby banka odepsala z účtu společnosti soudního poplatku ve prospěch soudu. Zdá se, že znění těchto ustanovení možno a třeba vykládat ve smyslu, že oprávnění podat žalobu jménem společnosti v sobě zahrnuje i právo učinit kroky, které jsou k tomuto postupu nezbytné. Pokud se stane, že banka platbu odmítne provést (což je bohužel dosti pravděpodobné), může společník zabránit zastavení řízení zřejmě pouze úhradou poplatku z vlastních zdrojů. Následně má vůči společnosti nárok na vydání bezdůvodného obohacení ve smyslu § 454 ObčZ, neboť za společnost plnil něco, co po právu měla plnit ona.

Je evidentní, že takové řešení není příliš výhodné ani pro společníka, ani pro společnost; není navíc koncepční a odporuje účelu ustanovení § 131a ObchZ. Společník totiž z hlediska právního hájí pouze zájmy společnosti (své eventuální zájmy sleduje pouze nepřímě), neexistuje proto žádný důvod, proč by měl nést náklady, které jsou náklady společnosti. Zdá se přitom, že zde není žádný korespondující procesní institut, který by soudu umožnil vzít tuto skutečnost na vědomí. Podle § 9 zákona č.

[549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, v platném znění totiž soud řízení zastaví v případě, kdy poplatník nezaplatí poplatek ve lhůtě, která je mu soudem dodatečně stanovena. Zastavením řízení po nezaplacení soudního poplatku (nezaplacení soudního poplatku je tzv. jiným důvodem stanoveným zákonem) je v souladu s § 114 odst. 2 OSŘ řízení skončeno.

Obecným procesním institutem týkajícím se poplatkové povinnosti je § 138 odst. 1 OSŘ, který na tuto situaci však může dopadat jen v úzce vymezených případech. Stanoví, že na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi zcela nebo zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva. Byť již bylo judikováno, že nelze vyloučit uplatnění tohoto ustanovení i na právnické osoby, toto ustanovení pokrývá zřejmě jen situaci, kdy daná společnost nemá (např. vzhledem škodě způsobené jednatelem, jenž je žalován) dostatečná aktiva. Opět jde ale o řešení pouze parciální a nekoncepční. Tato situace je tedy jedním z případů tzv. „mlčení zákonodárce“, a může být odstraněna zřejmě pouze doplněním § 131a ObchZ. Jako řešení by se nabízelo stanovit povinnost banky, u níž má společnost účet, poplatek k výzvě soudu uhradit. V případě nedostatečných finančních prostředků by bylo případné společnost od poplatkové povinnosti zprostit s tím, že pokud se v řízení prokáže, že jednatel jí způsobil svým jednáním škodu, je povinen soudní poplatek uhradit soudu ze svých vlastních majetkových zdrojů.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního](#)

rejstříku

- Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná
- Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách
- Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy
- Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku
- Byznys a paragrafy, díl 29.: Jednání za s.r.o. – jednatele
- K (ne)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy
- Když korporátní neshody nestačí: soudní zásah do účasti společníka jako krajní řešení
- Do 5 milionů EUR bez prospektu cenných papírů - novela ZPKT!